

SUMQAYIT MKS – in
SƏNƏD–İNFÖRMASİYA FÖNDUNUN
MÜASİR VƏZİYYƏTİ

Açar sözlər: Sumqayıt MKS, informasiya fondu, müasir vəziyyəti.

Ключевые слова: ЦБС Сумгаита, фонд информации, современное состояние.

Key words: Sumgait System of centralized library (SCL), Information fund The present situation .

Azərbaycanda kitabxana sistemlərinin yaradılmasına əsasən 1920-ci illərdən başlanılmış, demək olar ki, dünya kitabxana sistemlərindən fərqli olaraq yeni sistem meydana gəlib formalaşmışdır. SSRİ məkanında formalaşan bu sistem demək olar ki, bütün müttəfiq respublikalarda tətbiq edilmiş sovet kitabxana sistemi adlanırdı. Doğrudur, o dövr üçün olduqca mütərəqqi xarakter daşıyan bu sistem nöqsanlardan, çatışmazlıqlardan kənar deyildi. Sistem yaradılarkən və tətbiq edilərkən respublikaların milli xüsusiyyətləri, adət və ənənələri, mədəni inkişaf tarixi, vicdan azadlığı, milli kitabın toplanılması və saxlanması məsələləri nəzərə alınmırdı. Azərbaycanda bir neçə dəfə - 1929-cu ildə, 1938-ci ildə əlifbanın dəyişməsi ilə, ərəb və latın qrafikası ilə yazılmış və çap edilmiş milli Azərbaycan kitabının, xalqımızın ən qədim və ən qiymətli milli sərvətinin dini kitab və köhnə əlifba bəhanəsilə kitabxana fondlarından çıxarılıb, yandırılıb, məhv edilməsini misal göstərə bilərik.

Ciddi qüsurulara, çatışmazlıqlara baxmayaraq, sovet kitabxana sistemi bütövlükdə mütərəqqi xarakter daşıyırdı.

Azərbaycanda kitabxana sistemlərinin yaradılması və formalaşması bilavasitə Rusiya kitabxanalarının və rus kitabxanaşünaslarının təsiri ilə baş vermişdir. Bu sistem 1920-ci illərdən yaranmağa başlamış, artıq 30-cu illərdə tam formalaşmış bir sistemə çevrilmişdi. 1941-1945-ci illər İkinci Dünya müharibəsi sistemin təkmilləşməsi prosesini ləngitsə də, 50-ci illərdən başlayaraq əhaliyə kitabxana xidmətini yaxşılaşdırmaq üçün dövlət miqyasında keçirilən tədbirlər nəticəsində ölkənin kitabxana sistemi yeni-yeni çalarlarla zənginləşmiş, təkmilləşmə və yeniləşmə prosesi davam etmişdir. Görülən bütün tədbirlərə baxmayaraq, mövcud kitabxana sistemi ölkənin qarşısında duran böyük vəzifələrə, cəmiyyətin durmadan artan informasiya tələbatına, 60-70-ci illərin oxucularının sorğularına cavab verə bilmirdi. Məhz buna görədir ki, 1974-cü ildə “Zəhmətkeşlərin kommunist tərbiyəsində və elmi-texniki tərəqqidə kitabxanaların rolunun artırılması haqqında” mühüm partiya sənədi qəbul

edildi. Bu sənəddə ölkədə kitabxana sistemlərinin təkmilləşməsində çox mühüm rolunu oynayan kitabxana işinin mərkəzləşdirilməsi məsələsi irəli sürülürdü (5, 209).

Mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemi iriləşdirilmiş, yeni tipli kitabxana müəssisəsi olub, struktur cəhətdən bütöv(tam), ümumi fond və vahid texnologiya əsasında fəaliyyət göstərən, bir-biri ilə üzvi şəkildə qarşılıqlı əlaqədə olan kitabxanaların və kitabxana birliklərinin məcmusudur. Bu sistem ayrı-ayrılıqda fəaliyyət göstərən xırda kitabxanaların mexaniki birliyi yox, insanların təhsilində, tərbiyəsində, mədəni inkişafında, informasiya təminatında yaxından iştirak edən, ölkə miqyasında kitabxana xidmətini həyata keçirən keyfiyyətə yeni orqanizmdir.

Kitabxana işinin mərkəzləşdirilməsi dedikdə kitabxana şəbəkələrinin yenidən təşkilinin elə forması yaranır ki, bu zaman kitabxanaların fəaliyyəti regionda, zonada və s. həmin kitabxanalardan biri, daha böyüyü, məsələn, rayon kitabxanası baş mərkəzi kitabxanaya çevrilir, qalan kitabxanalar isə onların filialları kimi fəaliyyət göstərir. Filiala çevrilmiş kitabxanalar öz müstəqillik statusunu itirmir, kitabxana statistikasında müstəqil kitabxana kimi qeydə alınır (5, 211).

Mərkəzləşdirmə müasir şəraitdə əhaliyə kitabxana xidmətini dövrün tələblərinə, dünya təcrübəsinə uyğun olaraq yenidən qurmaq, kitabxana işini əsrin məzmunundan irəli gələn informasiya partlayışının tələblərinə cavab verəcək səviyyəyə qaldırmaq vəzifələrini yerinə yetirməli idi. Bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi dövrün, zamanın tələbi olduğundan Azərbaycan hökuməti bu işi ümumxalq, ümummədəni tərəqqi işi kimi qiymətləndirmiş və xüsusi tədbirlər planı hazırlamışdı. Məhz buna görədir ki, öz miqyasına görə çox böyük iş qısa müddət ərzində - 80-ci illərin əvvəllərinə qədər həyata keçirildi. Qısa müddət içərisində respublikamızda 3174 filialı olan 69 mərkəzləşdirilmiş rayon kitabxana sistemi yaradılmışdı.

Ölkəmizdə mərkəzləşdirmənin müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi və onların işinin ilkin yekunlarının elmi təhlili bu mühüm dövlət tədbirinin böyük üstünlüklərə malik olmasını, kitabxana xidmətinin təşkilində ciddi keyfiyyət dəyişikliklərinin baş verməsini, kitabxana işinin perspektiv inkişafı üçün əhəmiyyətli nəticələr əldə edilməsini aşkara çıxardı.

Heç də təsadüfi deyil ki, 1998-ci il 29 dekabrda qəbul edilmiş, 1999-cu il 12 mart tarixində "Kitabxana işi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman vermiş olduğu bu qanunda mərkəzləşdirilmiş kitabxana sistemləri Azərbaycan kitabxana sistemlərinin əsas tiplərindən biri kimi göstərilmişdir (5, 218).

Bakı iqtisadi rayonunun tərkibində olan Sumqayıt şəhərinin informasiya arealına daxil olan ən zəngin iş təcrübəsinə malik olan kitabxana sistemlərindən biri də Sumqayıt şəhər MKS-dir.

Sumqayıt şəhərində 88 kitabxana fəaliyyət göstərir. Bu şəhərdə yerləşən kitabxanaların 22,7 faizi Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi sisteminə daxildir və Respublika üzrə ümumi kitabxana resurslarının 3,8 faizini təşkil edir. Sumqayıt şəhər kitabxanalarının informasiya resurslarının ümumi həcmi 2,5 milyona yaxındır ki, bu da Respublika kitabxana resurslarının 3 faizini təşkil edir. Sumqayıt şəhərində mövcud olan kitabxanalarda 82 kitabxanaçı işləyir ki, bunlardan 22 faizi ali kitabxanaçılıq təhsilli, 24,4 faizi isə qeyri-ali kitabxanaçılıq təhsilli işçilərdir (6).

Sumqayıt şəhər S. Vurğun adına Mərkəzi kitabxana 1958-ci ildən fəaliyyət göstərir. 1966-cı ildən kitabxanaya S. Vurğunun adı verilmişdir. 1974-cü ildən Sumqayıtda olan dövlət kitabxanalarını özündə birləşdirən MKS-nin metodik mərkəzidir. Kitabxananın 5 şöbəsi, 19 filialı var. sistemə 20 dövlət kitabxanası: S. Vurğun adına mərkəzi şəhər kitabxanası, 13 böyük, 1 gənclər, 4 uşaq kitabxanaları və N. Gəncəvi adına uşaq kitabxana klub daxildir. S. Vurğun adına Sumqayıt şəhər Mərkəzi kitabxananın fondu 124419 nüsxə, oxucusu 5488 nəfər, kitab verilişi 169181 nüsxədir. Filiallarda olan kitab fondunun ümumi həcmi 493962 nüsxədir. MKS-in fondu isə 582776 nüsxədir (6, 11).

Bildiyimiz kimi “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda da göstərilir ki, kitabxana fondunun tərkibinə kitab, jurnal, qəzet, digər çap məhsulları, audiovizual və texniki vasitələrlə oxunan materiallar, əlyazmalar və başqa informasiya daşıyıcıları daxildir (1, 13).

Bu qanunu əldə rəhbər tutaraq Sumqayıt şəhər MKS-i də dövlət vəsaiti hesabına yeni ədəbiyyatları almaqla, Prezident Aparatından, M. F. Axundov adına Respublika Milli Kitabxanasından kitab mübadiləsi yolu ilə, nəşriyyatların və müəlliflərin bağışladığıları kitablar hesabına kitab fondunu daim zənginləşdirir.

Oxucuların ümumtəhsil, mədəni və peşə sorğularının ödənilməsi üçün kitabxananın universal profilli kitab fondu vardır.

MKS-in fondu elm sahələri üzrə də çox zəngindir. Elm sahələri üzrə fondun tərkibi: ictimai-humanitar, təbiət elmləri, texnika, kənd təsərrüfatı, iqtisadiyyat, hüquq və hərbi elm, təhsil, mədəniyyət, incəsənət, filologiya, bədii ədəbiyyat, din, fəlsəfə, psixologiya, məlumat nəşrlərindən və s. ibarətdir. Fondun tərkibinə daxil olan sənəd-informasiya resursları həm kiril, həm də latın qrafikalıdır. Burada

azərbaycan, rus və digər başqa dillərdə kitab, kitabça, jurnal, qəzet və digər nəşrlər vardır.

Burda oxucuya lazım olan kitabı tapmağa kömək edən mühüm mənbə kimi əlifba və sistemli kataloqlar, sistemli və ölkəşünaslıq kartotekaları tərtib edilmişdir. Xidmət şöbəsi əhaliyə abonement və oxu zalı vasitəsilə xidmət göstərir. Oxucuların müxtəlif sorğularını tez və dolğun ödəməyə çalışır, çap əsərlərindən səmərəli istifadə etməyə kömək edir, fondun qorunmasını həyata keçirir, MKS-in imkanlarını açmaqdan ötrü hər bir oxucuya sistem daxili və kitabxanalararası abonement haqqında məlumat verir.

Sistemin oxucularına əhatəli və dolğun xidmət göstərmək üçün məlumat-bibliografiya şöbəsi onlara bibliografiya xidmətini təşkil edir. Soruq-bibliografiya aparatını təkmilləşdirir, bibliografik işi əlaqələndirir və ona nəzarət edir, məqalələrin sistemli və diyarşünaslıq kartotekalarını aparır. Oxuculara lazım olan ədəbiyyatın seçilməsində köməklik göstərir, onların kartotekalardan, tövsiyə siyahılarından və bibliografik materiallardan istifadə etmələrinə imkan yaradır. Soruq-bibliografiya aparatı və onun tərkib hissələri, kataloq və kartoteka sistemi haqqında məlumat verir. Yeni daxil olan ədəbiyyatın məlumat bülletenini tərtib edir və xülasəsini “Sumqayıt” qəzetində dərc etdirir.

Hər il soruq-bibliografiya aparatını təşkil edən soruq və bibliografik nəşrlər fondu, kataloq və kartotekalar sistemi, yazılı şəkildə yerinə yetirilmiş arayışlar fondu ilə iş müntəzəm olaraq davam etdirilir. 2009-cu ildə məlumat-bibliografik nəşrlər fonduna şöbə əməkdaşlarının tərtib etdiyi “Sumqayıtın mədəni həyatı” (Sumqayıt şəhərinin yaranmasının 60 illiyi), “Bəşəri ideyalar carçısı” (Şeyx Məhəmməd Xiyabaninin anadan olmasının 130 illiyi), “Sinəmdə söz bulağı var” (Vaqif Bəhmənli-55) adlı vəsaitlər daxil olmuşdur. “Uşaqların haqqları və reallıqlar” (Beynəlxalq uşaq ili), 1988-ci il fevralda Sumqayıtda baş verən hadisələrə həsr olunmuş “Həqiqəti gələcək nəsillərə” adlı bibliografik vəsaitlər yeni materiallarla zənginləşdirilmiş, bibliografik nəşrlər fonduna daxil edilmişdir. “Ölkəşünaslıq”, “Sumqayıt”, “Sistemli”, “Poeziya mövzularında” kartotekaları (Azərbaycan və rus dillərində) ilə iş davam etdirilmiş, məzmunca köhnəlmiş məqalələrin təsvir kartoçkaları kartotekalardan xaric edilmişdir.

Prezidentin sərəncamına əsasən 2005-ci ildə kitabxanaya 6600 nüsxə, 2006-cı ildə isə 2658 nüsxə yeni ədəbiyyat daxil olmuşdur. Buna görə digər illərlə müqayisədə 2005-2006-cı illərdə MKS-in fondu çox olmuşdur. Yeni daxil olan ədəbiyyat əsasən Respublika Kitabxana Kollektorundan, Prezident Aparatından, Mədəniyyət İdarəsi tərəfindən, M. F. Axundov adına Respublika Milli Kitabxanasının mübadilə şöbəsin-

dən, müxtəlif təşkilatlar, oxucular və müəlliflər tərəfindən isə avtoreferat və jurnal kimi daxil olmuşdur. Gözdən Əlillər Cəmiyyətinin səsyzma studiyasından bədii əsərlər köçürülmüş 20 ədəd kaset alınmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramının” Tədbirlər Planına uyğun olaraq S. Vurğun adına Mərkəzi kitabxanada və MKS-də bir sıra işlər görülmüşdür. 2009-cu ildə kitabxanaya yeni proqram – Avtomatlaşdırılmış Kitabxana Sistemi İRBİS - 64 kitabxana proqramı alındı. Bu proqram vasitəsilə ilk növbədə ölkə prezidentinin fərmanları ilə çap olunmuş latın qrafikalı ədəbiyyat, o cümlədən, yeni alınmış qəzet və jurnallar, həmçinin kitabxanaya yeni yazılan oxucuların formulyarları proqrama köçürüldü və bu iş müntəzəm davam etdirilir. Həmçinin MKS-in 12 sayılı uşaq kitabxanasına İRBİS – 64 kitabxana proqramı alınmışdır. (6, 37)

Dövlət Proqramının Tədbirlər Planının 2.1.2 bəndində nəzərdə tutulan “Azərbaycanşünaslığı inkişaf etdirmək məqsədilə fondların ölkəşünaslığa və diyarşünaslığa dair materiallarla zənginləşdirilməsi” ilə əlaqədar S. Vurğun adına Mərkəzi Kitabxananın Kitabışləmə və Komplektləşdirmə şöbəsi il ərzində MKS-in fondunun komplektləşdirilməsini həyata keçirərkən ilk növbədə ölkəşünaslığa, diyarşünaslığa dair çap əsərlərinin sistemin fonduna alınmasına çalışırlar.

Dövlət Proqramının Tədbirlər Planının 2.1.3 bəndində nəzərdə tutulan “Gözdən əlil insanların informasiya tələbatını ödəmək məqsədilə kitabxana fondlarının xüsusi nəşrlərlə komplektləşdirilməsi” ilə əlaqədar gözdən əlil insanların istifadə etməsi üçün Mərkəzi Kitabxanaya 20 nüsxə audio kaset alınmışdır. Bunlardan Anarın “Otel otağı”, Mehdi Hüseynin “Yeraltı çaylar dənizə axır”, İsmayıl Şıxlının “Ölən dünyam”, Y. V. Çəmənəminlinin “Cənnətin qəbzi”, “Yunan əfsanələri” və digər audio kasetləri göstərmək olar.

Dövlət Proqramının Tədbirlər Planının 2.1.7 bəndində nəzərdə tutulan “Oxuculara verilən ədəbiyyatın tematik – tipoloji uçotunun təşkili, fəal və qeyri-fəal istifadə edilən nəşrlərin müəyyənləşdirilməsi, oxucuların informasiya tələbatının ödənilməsinə yönəlmiş sorğuların keçirilməsi və əldə edilmiş nəticələr əsasında fondların komplektləşdirilməsi” sahəsində də MKS-də bir sıra işlər görülmüşdür. Belə ki, Mərkəzi Kitabxananın Komplektləşdirmə və kitabışləmə şöbəsi komplektləşmə işini həyata keçirərkən oxucular tərəfindən daha çox soruşulan və əksər hallarda fondada olmadığı və ya az nüsxədə olduğu üçün “rədd” cavabı verilən informatika, kompüterləşmə, bazar iqtisadiyyatı, beynəlxalq əlaqələr, xarici ölkələrin iqtisadiyyatı, siyasət,

texniki elmlər, dilçilik və ədəbiyyatşünaslığa dair kitabların, xüsusilə dərslük ədəbiyyatının sistemin fonduna alınmasına çalışır.

Məlumat-bibliografiya şöbəsinin əməkdaşları uşaq kitabxanalarında olaraq təsvir kartoçkalarının şifrələnilib yerləşdirilməsinə, kartotekaların yeni materiallarla zənginləşdirilməsinə, yeni rubrikaların ayrılmasına, məzmunca köhnəlmiş rubrikalarının və təsvir kartoçkalarının kartotekalardan xaric edilməsini həyata keçirirlər. 2009-cu ildə 7 saylı uşaq kitabxanasına “Mən bir susmaz duyğuyam ki ...” (C. Cabbarlı-100, iyul), “Tarixin Xocalı faciəsi” (Fevral), “Hünər və rəşadət rəmzi”(9 May-Qələbə günü), 12 saylı kitabxanaya “Ana laylası, uşaq dünyası” (Kiçik və orta yaş qrupları üçün. May), Uşaq Kitabxana Kluba “Şərqsünas alim” (A. İmanquliyeva-70) və s. mövzularda bibliografik vəsaitlərin tərtibinə köməklik göstərilmişdir.

Sumqayıt şəhər Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin filiallarının fondu, oxucu tərkibi və kitab verilişi belədir:

<i>Kitabxanalar</i>	<i>Fondu</i>	<i>Oxucusu</i>	<i>Kitab verilişi</i>
<i>Mərkəzi kitabxana</i>	<i>124419</i>	<i>5488</i>	<i>169181</i>
<i>1 saylı kx-f</i>	<i>22920</i>	<i>2005</i>	<i>42199</i>
<i>2 saylı kx-f</i>	<i>44911</i>	<i>2936</i>	<i>62203</i>
<i>3 saylı kx-f</i>	<i>35579</i>	<i>1521</i>	<i>37987</i>
<i>4 saylı kx-f</i>	<i>33945</i>	<i>2434</i>	<i>42682</i>
<i>5 saylı kx-f</i>	<i>27144</i>	<i>2470</i>	<i>47400</i>
<i>6 saylı kx-f</i>	<i>27573</i>	<i>2004</i>	<i>42053</i>
<i>7 saylı kx-f</i>	<i>26578</i>	<i>2076</i>	<i>33230</i>
<i>8 saylı kx-f</i>	<i>26379</i>	<i>2005</i>	<i>44953</i>
<i>9 saylı kx-f</i>	<i>31596</i>	<i>2266</i>	<i>42346</i>
<i>10 saylı kx-f</i>	<i>31964</i>	<i>2224</i>	<i>42744</i>
<i>11 saylı kx-f</i>	<i>11307</i>	<i>750</i>	<i>12101</i>
<i>12 saylı kx-f</i>	<i>41264</i>	<i>2349</i>	<i>40500</i>
<i>13 saylı kx-f</i>	<i>22197</i>	<i>702</i>	<i>9049</i>
<i>14 saylı kx-f</i>	<i>26981</i>	<i>2100</i>	<i>40255</i>
<i>15 saylı kx-f</i>	<i>16667</i>	<i>1303</i>	<i>26115</i>
<i>16 saylı kx-f</i>	<i>23402</i>	<i>1485</i>	<i>28045</i>
<i>17 saylı kx-f</i>	<i>22190</i>	<i>865</i>	<i>14596</i>
<i>18 saylı kx-f</i>	<i>1416</i>	<i>612</i>	<i>860</i>
<i>UKK</i>	<i>19949</i>	<i>3597</i>	<i>78408</i>

Cədvəldən görüldüyü kimi 11 və 18 saylı kitabxana-filiallarda oxucu tərkibi, kitab verilişi və kitabxananın fondu digər kitabxana-filiallardan azdır. Çünki 18 saylı kitabxana-filial Sarıqaya yaşayış məntəqəsində yerləşir və işini heç bir məktəblə qurmur, 11 saylı kitabxana isə Corat qəsəbəsində yerləşir və işini 7 saylı məktəb, 2 saylı uşaq bağçası ilə əlaqəli qurur. Bu yaşayış məntəqələrində məktəb az olduğundan və əhalinin az hissəsinin kitabxanalara cəlb olunmasını nəzərə alaraq iş də çox zəif gedir.

Azərbaycan Respublikasının “Kitabxana işi haqqında” Qanununda bildirilir ki, Milli kitabxana, qanunvericilik və müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının kitabxanaları, respublika əhəmiyyətli elmi sahəvi kitabxanalar və Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyənləşdirilmiş qaydada ölkədə nəşr edilən çap məhsullarının məcburi nüsxələrini almaq hüququna malikdir (1, 14).

Bunu nəzərə alaraq Sumqayıt şəhər MKS-i hər il müxtəlif orqanlardan yeni ədəbiyyatlar alaraq öz fondunu daim zənginləşdirir.

2005-ci ildə MKS-in 622866 nüsxə fondu olmuşdur ki, bunun 279051 nüsxəsi Azərbaycan, 343815 nüsxəsi isə digər dillərdə olmuşdur. Latin qrafikalı ədəbiyyat 24325 nüsxədir. Fondun 561872 nüsxəsi kitab, 28530 nüsxəsi kitabça, 32464 nüsxəsi jurnaldır. Elm sahələri üzrə fondun tərkibi: təbiət elmləri 49577 nüsxə, ictimai, siyasi ədəbiyyat 110728 nüsxə, texnika, kənd təsərrüfatı 32452 nüsxə, incəsənət 27624 nüsxə, filologiya, bədii ədəbiyyat 402485 nüsxə olmuşdur.

2005-ci ildə MKS-in fonduna 15745 nüsxə yeni ədəbiyyat daxil olmuşdur. Bu ədəbiyyatın 467 nüsxəsi Respublika Kitabxana Kollektorundan, 12567 nüsxə Prezident Aparatından, 20 nüsxə Mədəniyyət İdarəsi tərəfindən, 430 nüsxə M. F. Axundov adına Respublika Milli Kitabxanasının mübadilə şöbəsindən, 1233 nüsxə müxtəlif təşkilatlar, oxucular və müəlliflər tərəfindən hədiyyə kimi, 471 nüsxə avtoreferat, 537 nüsxə jurnal kimi daxil olmuşdur.

2006-cı ildə MKS üzrə dövrü mətbuata mərkəzləşdirilmiş abunə yazılışı həyata keçirilmiş və 25 adda qəzet, 22 adda jurnala abunə yazılmışdır. Hal-hazırda MKS-ə 25 adda qəzet və 17 adda jurnal daxil olur.

2006-cı ildə MKS-in fondu 618381 nüsxə olmuşdur ki, bunun 253873 nüsxəsi Azərbaycan, 335859 nüsxəsi digər dillərdədir. Latin qrafikalı ədəbiyyat 28649 nüsxədir. Elm sahələri üzrə fondun tərkibi: təbiət elmləri 48879, texnika, kənd təsərrüfatı 1772, ictimai-humanitar 42575, iqtisadiyyat 14980, hüquq və hərbi elm 11997, elm, əhsil, təhsil, mədəniyyət, incəsənət 38972, filologiya, bədii ədəbiyyat 401465, din, fəlsəfə, psixologiya 3738. məlumat nəşrləri 12983 nüsxə olmuşdur. Fondun 253873 nüsxə ədəbiyyatı kiril qrafikalı, 28649 nüsxə ədəbiyyatı

latın qrafikalı azərbaycan dilində, 335859 nüsxə ədəbiyyatı isə digər dillərdə olmuşdur.

2006-cı il MKS-in fonduna 7542 nüsxə yeni ədəbiyyat daxil olmuşdur. Bu ədəbiyyatın 705 nüsxəsi Respublika Kitabxana Kollektorundan, 3937 nüsxə Prezident Aparatından, 428 nüsxəsi M. F. Axundov adına Respublika Milli Kitabxanasının mübadilə şöbəsindən, 1669 nüsxə müxtəlif təşkilatlar, oxucular və müəlliflər tərəfindən hədiyyə kimi, 353 nüsxə avtoreferat, 450 nüsxə jurnal kimi daxil olmuşdur.

2007-ci il MKS-in fondu 622410 nüsxə olmuşdur ki, bunun 252760 nüsxəsi azərbaycan, 33673 nüsxəsi digər dillərdədir. Latın qrafikalı ədəbiyyat 35977 nüsxədir. Fondun 589207 nüsxəsi kitab, 21 nüsxəsi kitabça, 33182 nüsxəsi jurnaldır. Elm sahələri üzrə fondun tərkibi: təbiət elmləri 48946, texnika, kənd təsərrüfatı 31705, ictimai-humanitar 42956, iqtisadiyyat 14961, hüquq və hərbi elm 12123, incəsənət 39033, filologiya, bədii ədəbiyyat 405690, din, fəlsəfə 13807, bibliografik vəsait 13189 nüsxə olmuşdur.

2007-ci il MKS-in fonduna 8928 nüsxə yeni ədəbiyyat daxil olmuşdur. Bunlardan 7539 nüsxəsi Azərbaycan, 1389 nüsxəsi rus dilindədir. Azərbaycan dilində olan ədəbiyyat latın qrafikalıdır. Daxil olan yeni ədəbiyyatın 884 nüsxəsi Respublika Kitabxana Kollektorundan, 5358 nüsxə Prezident Aparatından, 116 nüsxə Mədəniyyət İdarəsi tərəfindən, 1460 nüsxə M. F. Axundov adına Respublika Milli Kitabxanasının mübadilə şöbəsindən, 156 nüsxə müxtəlif təşkilatlar, oxucular və müəlliflər tərəfindən hədiyyə kimi 494 nüsxə avtoreferat, 335 nüsxə jurnal kimi, 125 nüsxə KAA-dan daxil olmuşdur.

2008-ci il MKS-in fondu 622301 nüsxə olmuşdur. Bunun 249283 nüsxəsi azərbaycan, 327312 nüsxəsi digər dillərdədir. Latın qrafikalı ədəbiyyat 45706 nüsxədir. Elm sahəsi üzrə fondun tərkibi: təbiət elmləri 48534 nüsxə, texnika, kənd təsərrüfatı 31409 nüsxə, ictimai-humanitar 42354 nüsxə, iqtisadiyyat 14876 nüsxə, hüquq və hərbi elm 12210 nüsxə, incəsənət 39064 nüsxə, filologiya, bədii ədəbiyyat 404624 nüsxə, din, fəlsəfə 13889 nüsxə, bibliografik vəsait 15341 nüsxə olmuşdur. 2008-ci il MKS-in fonduna 10375 nüsxə yeni ədəbiyyat daxil olmuşdur.

2009-cu il MKS-in fondu 608078 nüsxə olmuşdur ki, bunu 293916 nüsxəsi azərbaycan, 314162 nüsxəsi digər dillərdədir. Latın qrafikalı ədəbiyyat 52260 nüsxədir. Elm sahələri üzrə fondun tərkibi: təbiət elmləri 47595 nüsxə, texnika, kənd təsərrüfatı 30654 nüsxə, ictimai-humanitar 38867 nüsxə, iqtisadiyyat 13922 nüsxə, hüquq və hərbi elm 11011 nüsxə, incəsənət 39090 nüsxə, filologiya, bədii ədəbiyyat 399298 nüsxə, din, fəlsəfə 13698 nüsxə, bibliografik vəsait 14921 nüsxə olmuşdur.

2009-cu ildə MKS-in fonduna 8074 nüsxə yeni ədəbiyyat daxil olmuşdur. Bunun 1273 nüsxəsi Respublika Kitabxana Kollektorundan, 3101 nüsxəsi Prezident Aparatından, 125 nüsxə M. F. Axundov adına Respublika Milli Kitabxanasının mübadilə şöbəindən, 1985 nüsxə müxtəlif təşkilatlar, oxucular və müəlliflər tərəfindən hədiyyə kimi, 910 nüsxə avtoferat, 640 nüsxə jurnal kimi, 40 nüsxə Mədəniyyət İdarəsindən daxil olmuşdur.

2010-cu ildə MKS-in fonduna 3583 nüsxə yeni ədəbiyyat daxil olmuşdur (6, 45).

Hər il yeni daxil olan ədəbiyyatlar əlifba uçot kataloqu ilə yoxlanılır, qeyd jurnalında qeydiyyatla alınaraq inventar nömrə verilir, təsnifləşdirilir, təsvir kartoçkaları, kitab formulyarları yazılır. Kitablər bölmələrə bölüşdürülərək qeyd jurnallarında, uçot kataloqlarında və ümumi uçot kataloqlarında qeydiyyatı aparılır və MKS-in bölmələrinə çatdırılır.

İl ərzində müntəzəm olaraq əlifba-uçot, əlifba-sistemli kataloqları redaktə edilir, yeni alınan kitabların kartoçkaları operativ olaraq əlifba-uçot, əlifba və sistemli kataloqlarda əks etdirilir.

Bütün bunlarla yanaşı hər il MKS-in fondundan silinən ədəbiyyatlar olur. 2006-cı ildə 11961 nüsxə, 2007-ci ildə 5549 nüsxə, 2008-ci ildə 10549 nüsxə, 2009-cu ildə 22297 nüsxə, 2010-cu ildə isə 28870 nüsxə ədəbiyyat silinmişdir. Bunlar məzmunca köhnəlmiş, cırıq, oxucular tərəfindən itirilmiş, Azərbaycan və rus dillərində olan kitab və jurnallardır.

MKS-nin abonement, VFTİ şöbələrində, MKS-nin kitabxana-filiallarında fond, kataloq və uçot sənədləri yoxlanılır, fondlardan silinmiş ədəbiyyatların aktlar üzrə inventar kitablarından, filialların qeyd jurnallarından mərkəzi əlifba və sistemli kataloqdan çıxarılması işi həyata keçirilir.

ƏDƏBİYYAT

1. "Kitabxana işi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu // *Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya*.- 1999.- №1.- s.3-17.
2. İsmayilov X. İ. *Azərbaycan Respublikasında kitabxana işinin metodik təminat sisteminin inkişaf tarixi*.- Bakı.; 2000
3. Xələfov A. A. *Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi: Dərslük. 2 hissədə. I hissə*.- Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2004.- 328 s.
4. Xələfov A. A. *Kitabxanaşünaslığa giriş: Dərslük: 3 hissədə. h. 1-2*.- Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2001.- 400 s.

5. *Xələfov A. A. Kitabxanaşünaslığa giriş: Dərslük. III hissə.- Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2003.- 314 s.*
6. *Sumqayıt MKS-nin 2005-2010-cu il hesabatları.*

Г.АЛИЕВА

**СОВРЕМЕННОЕ ПОЛОЖЕНИЕ И
ИНФОРМАЦИОННЫЙ ФОНД ЦБС ГОР. СУМГАИТА
РЕЗЮМЕ**

В статье указаны истории о создании ЦБС и его филиалах. В том числе о современном положении информационного фонда ЦБС гор.Сумгаита

G.ALIYEVA

**THE PRESENT SITUATION OF DOCUMENT
INFORMATION FUND OF SUMGAIT SSL (SYSTEM OF
CENTRALIZED LIBRARY)
SUMMARY**

Arise history and Information about the branches of the CLS was reflected In the article. The same time the information fund and modern situation has been reflected here.